

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА ДЕРЖАВ У БОРОТБІ ЗІ ЗЛОЧИННІСТЮ З МЕТОЮ ВИКОНАННЯ ВИРОКІВ В ЧАСТИНІ КОНФІСКАЦІЇ

LEGAL REGULATION OF INTERNATIONAL COOPERATION OF STATES IN COMBATING CRIME TO EXECUTE SENTENCES IN TERMS OF CONFISCATION

Нуруллаєв Ількін Садагат огли, д.ю.н.,
професор кафедри міжнародного права
та порівняльного правознавства факультету міжнародних відносин
Національного авіаційного університету

У статті проаналізовано сучасний стан міжнародно-правового та вітчизняного законодавчого врегулювання питань міжнародного співробітництва держав у боротьбі зі злочинністю з метою виконання вироків суду щодо конфіскації на підставі запиту уповноваженого органу договірної держави до іншої держави-учасниці міжнародного договору. З'ясовано, що в більшості міжнародних договорів закріплена вимога щодо обґрунтування мети конфіскації доходів, майна чи інших активів засудженої особи, що перебувають на території іншої держави-учасниці, до якої надсилається запит з належним обґрунтуванням. Такою метою, відповідно до Конвенції ООН проти корупції є: 1) відшкодування шкоди завданої державі у випадку розкрадання державних коштів або відмивання розкрадених державних коштів; 2) повернення запитуючій державі-учасниці права власності, яке існувало раніше, на таке конфісковане майно або відшкодування завданої запитуючій державі шкоди злочинном корупційного характеру (якщо запитувана Держава-учасниця визнає шкоду, завдану запитуючій Державі-учасниці, як підставу для повернення конфіскованого майна); 3) повернення конфіскованого майна його попереднім законним власникам або виплату компенсації потерпілим від злочину. В більшості ж інших конвенцій, зокрема у Конвенції ООН проти транснаціональної злочинності та Конвенції Ради Європи про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом закріплено, що обґрунтуванням в запиті на конфіскацію має бути те, що кошти спрямовуються на виплату компенсації потерпілим від злочину або повернення таких доходів від злочинів або майна їхнім законним власникам. Вказано, що вітчизняним законодавством конфіскація не включає в себе відшкодування шкоди, а передбачає залучення конфіскованих коштів до Державного бюджету (майна – у державну власність). Обґрунтовано, що додатним обґрунтуванням в запиті на конфіскацію було б те, що кошти, одержані в разі виконання такого судового рішення України в частині конфіскації спрямовувалися на виплату компенсацій потерпілим від злочину чи відшкодування шкоди завданої їм злочином. З'ясовано, що на сьогодні закон, який би урегульовував питання випадків та порядку відшкодування за рахунок Державного бюджету України шкоди, завданої потерпілому внаслідок кримінального правопорушення, як того вимагають положення ст. 127 КПК України та ст. 1177 ЦК України, відсутній. Відповідно, запропоновано, задля уникнення випадків відмови в виконанні запитів України до іноземних держав на виконання судових рішень (вироків) щодо конфіскації доходів та майна засуджених осіб, прийняти невідкладно такий закон.

Ключові слова: міжнародне співробітництво держав у боротьбі зі злочинністю, запит на виконання вироку, конфіскація, відшкодування шкоди, завданої злочином, міжнародна правова допомога.

The article analyzes the current state of international legal and domestic legislative regulation of international cooperation of states in the fight against crime to execute court decisions on confiscation based on a request from an authorized body of a contracting state to another state party to the international treaty. It was found that most international treaties enshrined the requirement to justify the purpose of confiscation of proceeds, property or other assets of the convicted person staying in the territory of another state party, to which the request is sent with due justification. In accordance with the UN Convention against Corruption, the purpose is: 1) compensation for damage caused to the State in the event of embezzlement of public funds or laundering of embezzled public funds; 2) return of the confiscated property to the requesting State Party, when the requesting State Party reasonably establishes its prior ownership of such confiscated property to the requested State Party or when the requested State Party recognizes damage to the requesting State Party as a basis for returning the confiscated property; 3) return of confiscated property to its previous legitimate owners or payment of compensation to victims of crime. Most other conventions, in particular the UN Convention against Transnational Crime and the Council of Europe Convention on Laundering, Search, Seizure and Confiscation of the Proceeds from Crime, hold that the justification for the request for confiscation should declare that the funds are aimed at compensating victims of crime or returning such proceeds of crime or property to their legitimate owners. It is mentioned that the domestic legislation does not include the confiscation of damages but provides for the attraction of confiscated funds to the State budget (property – in state ownership). It is substantiated that a positive justification in the request for confiscation would be that the funds received in the event of the execution of such a court decision of Ukraine in terms of confiscation focused on compensating the victims of the crime or compensating for the damage caused to them by the crime. The author has established that there is no a law that would regulate cases and the procedure for compensation at the expense of the State Budget of Ukraine for damage caused to the victim as a result of a criminal offense, as required by the provisions of Art. 127 of the CPC of Ukraine and Art. 1177 of the CC of Ukraine. Consequently, in order to avoid cases of refusal to comply with Ukraine's requests to foreign states to execute court decisions (sentences) on confiscation of proceeds and property of convicted persons, it is proposed to adopt the relevant law without delay.

Key words: international cooperation of states in combating crime, request for execution of sentence, confiscation, compensation for damage caused by crime, international legal assistance.

Питання боротьби зі злочинністю в сучасному світі вийшли за межі окремих держав, регіонів і стали питанням глобальної обговорення та світовому рівні та предметом міжнародних домовленостей, зважаючи на те, що і самі злочини все більше набувають транснаціонального характеру, і рух активів та інших доходів від злочинної діяльності набуває транскордонного характеру, що призводить до наступних злочинів, пов'язаних з легалізацією доходів одержаних злочинним шляхом, ухиленням від податків, корупцією тощо. Не менш важливим питанням міждержавної взаємодії з протидії злочинності, зокрема

відмиванню коштів, корупції та організованій злочинності загалом, є питання ефективного виконання вироків в частині конфіскації державами-учасницями міжнародних договорів за відповідним запитом.

Вагомий внесок в розробку наукових поглядів щодо функціонування національних, регіональних та міжнародних систем протидії злочинності, характеристики організаційно-правових форм міжнародного співробітництва у боротьбі зі злочинністю, в тому числі в частині виконання вироків, здійснили такі науковці як В. Алізаде, В.Алієв, Н.Ахтирська [1], О.Барановський, С.Буткевич,

З.Варналій, Ю. Васильев, А. Волеводз [2], Н. Зелінська, І. Кобилінська [3], І. Коломієць, Л. Кривонос [4], А. Мокій, О. Римарук, М. Смірнов [5], В. Тертишник, О. Тертишник [6], Л. Філянін, В. Цепелев, Ю. Черноус, Н. Якимчук [7] та ряд інших.

Метою цієї статті є аналіз правового регулювання міжнародного співробітництва держав у боротьбі зі злочинністю з метою виконання вироків в частині конфіскації, зокрема на підставі відповідного запиту уповноваженого органу України як окремої організаційно-правової форми міжнародного співробітництва у боротьбі зі злочинністю.

Суспільні відносини в сфері виконання вироків у частині конфіскації є предметом правового регулювання як внутрішнього права держав – учасниць міжнародного співробітництва у боротьбі зі злочинністю, так і міжнародно-правового на універсальному, регіональному та двосторонньому рівнях. Питання виконання міжнародної правової допомоги у виконанні вироків в частині конфіскації є предметом ряду міжнародних договорів, переліком до них належать:

I) в рамках ООН:

1) Конвенція ООН проти корупції 2003 року [8];

2) Конвенція ООН проти транснаціональної організованої злочинності 2000 року [9];

3) Конвенція ООН про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин 1988 року [10];

II) в рамках Ради Європи:

1) Європейська конвенція про видачу злочинців 1957 року;

2) Додатковий протокол 1975 року до Європейської конвенції про видачу злочинців;

3) Другий додатковий протокол 1978 року до Європейської конвенції про видачу злочинців;

4) Європейська конвенція про взаємну допомогу у кримінальних справах 1959 року [11];

5) Додатковий протокол 1978 року до Європейської конвенції про взаємну допомогу у кримінальних справах;

6) Другий додатковий протокол 2001 року до Європейської конвенції про взаємну допомогу у кримінальних справах;

7) Європейська конвенція про передачу провадження з кримінальних справ 1972 року;

8) Конвенція про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом, 1990 року [12];

9) Конвенція Ради Європи про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом, та про фінансування тероризму 2005 року [13];

10) Кримінальна конвенція Ради Європи про боротьбу з корупцією 1999 року [14];

11) Додатковий протокол 2003 року до Конвенції про боротьбу з корупцією;

12) Європейська конвенція про міжнародну дійсність кримінальних вироків 1970 року;

III) двосторонні міжнародні договори України про правову допомогу, які містять спеціальні статті, спрямовані на врегулювання співробітництва з метою конфіскації майна та доходів, одержаних злочинним шляхом.

Відповідно особливої уваги при формуванні запитів на сьогодні заслуговує стан внутрішньо-правового регулювання держав-учасниць міжнародного співробітництва, на території яких перебуває відповідне майно (доходи, одержані злочинним шляхом, активи, кошти, інше майно), яке є об'єктом конфіскації відповідно до вироків, винесених судами України, та укладених нею міжнародних договорів. Так, відповідно до ч. 4 ст. 13 Конвенції ООН проти транснаціональної організованої злочинності “рішення або заходи, передбачені в пунктах 1 і 2 цієї статті, приймаються запитованою Державою-учасницею відповідно до положень її внутрішнього законодавства і її процесу-

альних норм або будь-яких двосторонніх або багатосторонніх договорів, угод або домовленостей, якими вона може бути зв'язана у відносинах із запитуючою Державою-учасницею, і за умови їхнього дотримання” [9].

Механізм міжнародного співробітництва з метою конфіскації є предметом регулювання ряду міжнародних договорів.

Так, відповідно до ст. 13 Конвенції ООН проти транснаціональної організованої злочинності “державою-учасницею, яка одержала від іншої Держави-учасниці, під юрисдикцію якої підпадає будь-який злочин, що охоплюється цією Конвенцією, прохання про конфіскацію згаданих у пункті 1 статті 12 цієї Конвенції доходів від злочинів, майна, устаткування або інших засобів вчинення злочинів, що знаходяться на її території, у максимальній мірі, що можлива в рамках її внутрішньої правової системи:

а) направляє це прохання своїм компетентним органам з метою одержання постанови про конфіскацію і, у разі винесення такої постанови, приводить її у виконання; або

б) направляє своїм компетентним органам постанову про конфіскацію, винесену судом на території запитуючої Держави-учасниці відповідно до пункту 1 статті 12 цієї Конвенції, з метою виконання у тому обсязі, що зазначений у проханні, і в тій мірі, в якій вона відноситься до доходів, що знаходяться на території запитованої Держави-учасниці, від злочинів, майна, устаткування або інших засобів вчинення злочинів, згаданих у пункті 1 статті 12” [9].

В статті 542 КПК України передбачено, що міжнародне співробітництво під час кримінального провадження полягає у вжитті необхідних заходів з метою надання міжнародної правової допомоги, зокрема, шляхом виконання окремих процесуальних дій та виконання вироків [15]. Так, відповідно до статті 548 КПКУ «органом, який здійснює кримінальне провадження, або уповноваженим ним органом згідно з вимогами цього Кодексу та відповідного міжнародного договору України складається запит про міжнародне співробітництво, що засвідчується підписом уповноваженої особи та печаткою відповідного органу. Уповноважений (центральний) орган - орган, уповноважений від імені держави розглянути запит компетентного органу іншої держави або міжнародної судової установи і вжити заходів з метою його виконання чи направити до іншої держави запит компетентного органу про надання міжнародної правової допомоги» [15].

Центральними органами в Україні в рамках цих міжнародних договорів визначені Генеральна прокуратура України (щодо процесуальних дій під час розслідування кримінальних справ, зокрема з питань арешту майна) та Міністерство юстиції України (щодо судових рішень, зокрема і вироків в частині конфіскації майна).

Згідно зі ст. 551 КПК України саме суд надсилає до уповноваженого (центрального) органу України, а саме до Міністерства юстиції України, запит про міжнародну правову допомогу у кримінальному провадженні [15], оформлений відповідно до вимог статей 548, 551 та 552 КПК України, адресований іноземному компетентному органу про визнання та виконання винесеного ним вироку/рішення про конфіскацію на території іноземної держави. Міністерство юстиції України після проведення перевірки запиту суду на предмет відповідності умовам і вимогам законів та міжнародних договорів України та, в разі дотримання, надсилає запит до іноземного уповноваженого (центрального) органу безпосередньо або дипломатичними каналами із запитом про визнання та виконання на території іноземної держави вироку/рішення українського суду про конфіскацію [16].

Відповідно до ч. 2 ст. 13 Конвенції ООН проти транснаціональної організованої злочинності “Після одержання прохання, направленою іншою Державою-учасницею, під юрисдикцію якої підпадає будь-який злочин,

що охоплюється цією Конвенцією, запитувана Державою-учасницею вживає заходів для виявлення, відстеження, арешту або виїмки доходів від злочину, майна, устаткування або інших засобів вчинення злочинів, згаданих у пункті 1 статті 12 цієї Конвенції, з метою подальшої конфіскації, постанова про яку виноситься або запитується Державою-учасницею або, відповідно до прохання згідно з пунктом 1 цієї статті, запитуваною Державою-учасницею.” [9]

Досить схожу позицію міжнародної спільноти ми бачимо в ст. 57 Конвенції ООН проти корупції, де закріплено, що “Державою-учасницею відповідно до положень цієї Конвенції та свого внутрішнього права розпоряджається майном, конфіскованим нею на підставі статті 31 або статті 55 цієї Конвенції, у тому числі щодо повернення такого майна його попереднім законним власникам, відповідно до частини 3 цієї статті” [8]. Далі, в ч. 3 ст. 57 зазначеної Конвенції зазначається, що “відповідно до статей 46 і 55 цієї Конвенції та частин 1 і 2 цієї статті запитувана Державою-учасницею:

а) у випадку розкрадання державних коштів або відмивання розкрадених державних коштів, як про це йдеться в статтях 17 і 23 цієї Конвенції, якщо конфіскацію було здійснено відповідно до статті 55 і на підставі остаточного судового рішення, винесеного в запитуючій Державі-учасниці, причому ця вимога може бути знята запитуваною Державою-учасницею, - повертає конфісковане майно запитуючій Державі-учасниці;

б) щодо доходів від будь-якого іншого злочину, визначеного цією Конвенцією, якщо конфіскацію було здійснено відповідно до статті 55 цієї Конвенції й на підставі остаточного судового рішення, винесеного в запитуючій Державі-учасниці, причому ця вимога може бути знята запитуваною Державою-учасницею, - повертає конфісковане майно запитуючій Державі-учасниці, якщо запитувача Державою-учасницею обгрунтовано доводить запитуваній Державі-учасниці своє право власності, яке існувало раніше, на таке конфісковане майно або якщо запитувана Державою-учасницею визнає шкоду, завдану запитуючій Державі-учасниці, як підставу для повернення конфіскованого майна;

с) в усіх інших випадках у першочерговому порядку розглядає питання про повернення конфіскованого майна запитуючій Державі-учасниці, повернення такого майна його попереднім законним власникам або виплату компенсації потерпілим від злочину.” [8].

На регіональному рівні в окремих міжнародних договорах також містяться закріплення зобов'язання держав в сфері міжнародного співробітництва щодо вжиття заходів, необхідних для забезпечення її спроможності виконувати запити інших договірних держав щодо конфіскації. Так в п. “а” ч. 2 ст. 15 Конвенції Ради Європи про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів закріплено, що предметом запити можуть бути питання: “а) про конфіскацію зазначених майнових об'єктів, що є доходами або засобами й знаряддями, а також про конфіскацію доходів у вигляді вимоги сплати грошової суми, еквівалентної вартості доходів. Запитувана сторона виконує такі запити настільки, наскільки запитувані заходи не суперечать основоположним принципам її законодавства” [12].

Питання розпорядження конфіскованими доходами від злочинів або майном є предметом регулювання ст. 14 Конвенції проти транснаціональної організованої злочинності, в частині першій якої закріплено, що “доходами від злочинів або майном, конфіскованими Державою-учасницею на підставі статті 12 або пункту 1 статті 13 цієї Конвенції, розпоряджається ця Державою-учасницею згідно зі своїм внутрішнім законодавством і адміністративними процедурами” [9]. Однак, в частині другій ст. 14 вказаної Конвенції закріплено, що “Діючи на прохання, направлене іншою Державою-учасницею відповідно до статті 13 цієї Кон-

венції, Держави-учасниці в тій мірі, в якій це допускається внутрішнім законодавством, і, у разі одержання відповідного запиту, у першочерговому порядку розглядають питання про повернення конфіскованих доходів від злочинів або майна запитуючій Державі-учасниці для того, щоб вона могла надати компенсацію потерпілим від злочину або повернути такі доходи від злочинів або майно їхнім законним власникам [9]. Зазначимо, що тут не йдеться про таку мету як виконання судових рішень в частині *конфіскації* як примусового безоплатного вилучення у власність держави всього або частини майна, яке є власністю засудженого (загальна конфіскація) (ч. 1 ст. 59 КК України) чи *спеціальної конфіскації* як заходу кримінально-правового характеру, що застосовується до грошей, цінностей та іншого майна, які: “1) одержані внаслідок вчинення кримінального правопорушення та/або є доходами від такого майна; 2) призначалися (використовувалися) для схиляння особи до вчинення кримінального правопорушення, фінансування та/або матеріального забезпечення кримінального правопорушення або винагороди за його вчинення; 3) були предметом кримінального правопорушення, крім тих, що повертаються власнику (законному володільцю), а у разі, коли його не встановлено, - переходять у власність держави; 4) були підшукані, виготовлені, пристосовані або використані як засоби чи знаряддя вчинення кримінального правопорушення, крім тих, що повертаються власнику (законному володільцю), який не знав і не міг знати про їх незаконне використання (ч. 1 ст. 96-2 КК України) [17].

В ст. 25 Конвенції Ради Європи про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом, та про фінансування тероризму також зазначено, що “діючи на підставі запити іншої Сторони, зробленого відповідно до статей 23 і 24 цієї Конвенції, Сторони, настільки, наскільки це дозволено їхнім внутрішнім законодавством, та у випадку, коли це запитується, надають першочергового значення поверненню конфіскованого майна запитуючій Стороні з метою надання компенсації потерпілим або повернення майна законним власникам” [12].

Таким чином, підставою для відмови у виконанні запити про правову допомогу може бути відсутність обгрунтування того, що зазначені кошти (майно) як об'єкти конфіскації будуть спрямовані на виплату компенсації потерпілим від злочину або повернення таких доходів від злочинів або майна їхнім законним власникам.

Запитувана сторона інформує Мін'юст України про прийняття/відмову у прийнятті до виконання вироку/рішення українського суду про конфіскацію. Відсутність в запиті обгрунтування, зокрема, в частині спрямування коштів на виплату компенсації потерпілим від злочину або повернення таких доходів від злочинів або майна їх законним власникам формально може бути підставою для відмови у його виконанні.

Зауважу також, що відповідно до ч. 5 ст. 96-2 КК України “спеціальна конфіскація не застосовується до грошей, цінностей та іншого майна, зазначених у цій статті, які згідно із законом підлягають поверненню власнику (законному володільцю) або призначені для відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням” [17].

В ст. 96-6 КК України також відмежовано суспільні відносини із спеціальною конфіскацією від відносин щодо відшкодування завданої злочином шкоди, зокрема конфіскацію майна віднесено до додаткових заходів кримінально-правового характеру, що застосовуються до юридичних осіб, та закріплено, що “при застосуванні заходів кримінально-правового характеру юридична особа зобов'язана відшкодувати нанесені збитки та шкоду в повному обсязі, а також розмір отриманої неправомірної вигоди, яка отримана або могла бути отримана юридичною особою.” [17]. Це дає підстави стверджувати, що одночасно має відбуватися і конфіскація майна, і відшкодування шкоди. При цьому конфіскація не включає в себе відшкодування

шкоди, а передбачає залучення конфіскованих коштів до Державного бюджету (майна – у державну власність).

Проте формулювання ч. 2 ст. 14 Конвенції ООН проти транснаціональної організованої злочинності передбачає, що в запиті, який спрямовується до уповноваженого органу іноземної держави, має зазначитися, що конфіскація (спеціальна конфіскація щодо фізосіб, конфіскація майна щодо юридичних осіб) спрямована на компенсацію потерпілим від злочину або повернути такі доходи від злочинів або майно їхнім законним власникам. Однак, це неможливо, оскільки інститути конфіскації та відшкодування шкоди у вітчизняному законодавстві чітко розмежовані.

Тим не менш, вважаємо за необхідне звернути увагу на те, що в законодавстві України закріплено “зачатки” інституту відшкодування шкоди, завданої злочином за рахунок коштів Державного бюджету України, і для таких цілей можна в бюджетному законодавстві чітко закріпити, що кошти від конфіскації йдуть зокрема на реалізацію відповідної бюджетної програми, пов’язаної з виконанням державою зобов’язань з відшкодування такої шкоди.

Так, в ч. 3 ст. 127 КПК України закріплено, що “шкода, завдана потерпілому внаслідок кримінального правопорушення, компенсується йому за рахунок Державного бюджету України у випадках та в порядку, передбачених законом” [15]. Аналогічно, в ст. 1177 Цивільного кодексу України закріплено: “1. Шкода, завдана фізичній особі, яка потерпіла від кримінального правопорушення, відшкодовується відповідно до закону. 2. Шкода, завдана потерпілому внаслідок кримінального правопорушення, компенсується йому за рахунок Державного бюджету України у випадках та порядку, передбачених законом”.

Проте на сьогодні закон, який би урегулював питання випадків та порядку відшкодування за рахунок Державного бюджету України шкоди, завданої потерпілому внаслідок кримінального правопорушення, відсутній. А наявність такого закону дала б можливість зазначати в запиті як мету конфіскації відшкодування шкоди, завданої злочином потерпілому, як це передбачено в зазначених вище міжнародних договорах України,

Другий шлях врегулювання питань здійснення на запит уповноваженого органу України конфіскації доходів та майна засудженої особи як для цілей виконання вироку в частині конфіскації майна (спеціальної конфіскації), так і для відшкодування шкоди, завданої потерпілому – це укладення двосторонніх угод передусім з державами-учасницями Конвенції ООН проти транснаціональної організованої злочинності.

Так, відповідно до ст. 14 зазначеної Конвенції “діючи на прохання, направлене іншою Державою-учасницею відповідно до статей 12 і 13 цієї Конвенції, Державою-учасницею може особливо розглянути можливість укладання угод або домовленостей про:

a) перерахування суми, що відповідає вартості доходів від злочинів або майна, чи коштів, отриманих в результаті реалізації таких доходів чи майна або їхньої частини, на рахунок, призначений для цієї мети відповідно до пункту 2 (с) статті 30 цієї Конвенції, чи міждержавним органам, що спеціалізуються у боротьбі проти організованої злочинності;

b) передачу іншим Державам-учасницям на регулярній або разовій основі частини доходів від злочинів, або майна, чи коштів, отриманих в результаті реалізації

таких доходів або майна, відповідно до свого внутрішнього законодавства чи адміністративних процедур” [9].

Висновки. Отже, окремим напрямом міжнародного співробітництва держав у боротьбі зі злочинністю є взаємодія з метою виконання вироків суду на підставі запиту уповноваженого органу договірної держави до іншої держави-учасниці міжнародного договору. При цьому в більшості міжнародних договорів закріплена вимога щодо обґрунтування мети конфіскації доходів, майна чи інших активів засудженої особи, що перебувають на території іншої держави-учасниці, до якої надсилається запит з належним обґрунтуванням. Такою метою, відповідно до Конвенції ООН проти корупції є: 1) відшкодування шкоди завданої державі у випадку розкрадання державних коштів або відмивання розкрадених державних коштів; 2) повернення запитуючій державі-учасниці права власності, яке існувало раніше, на таке конфісковане майно або відшкодування завданої запитуючій державі шкоди злочинном корупційного характеру (якщо запитувана Державою-учасницею визнає шкоду, завдану запитуючій Державі-учасниці, як підставу для повернення конфіскованого майна); 3) повернення конфіскованого майна його попереднім законним власникам або виплату компенсації потерпілим від злочину. В більшості ж інших конвенцій, зокрема у Конвенції ООН проти транснаціональної злочинності та Конвенції Ради Європи про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом закріплено, що обґрунтуванням в запиті на конфіскацію має бути те, що кошти спрямовуються на виплату компенсації потерпілим від злочинів або майна їхнім законним власникам. Проте, за вітчизняним законодавством конфіскація не включає в себе відшкодування шкоди, а передбачає залучення конфіскованих коштів до Державного бюджету (майна – у державну власність). Таким чином в судовому рішенні та запиті суду має бути закріплене прохання як щодо правової допомоги у виконанні вироку в частині конфіскації майна, так і щодо відшкодування завданої потерпілому злочином. Однак, додатнім обґрунтуванням в запиті на конфіскацію було б те, що кошти, одержані в разі виконання такого судового рішення України в частині конфіскації спрямовувалися на виплату компенсації потерпілим від злочину чи відшкодування шкоди завданої їм злочином. Проте на сьогодні закон, який би урегулював питання випадків та порядку відшкодування за рахунок Державного бюджету України шкоди, завданої потерпілому внаслідок кримінального правопорушення, як того вимагають положення ст. 127 КПК України та ст. 1177 ЦК України, відсутній. Відповідно, вважаємо за необхідне, задля уникнення випадків відмови в виконанні запитів України до іноземних держав на виконання судових рішень (вироків) щодо конфіскації доходів та майна засуджених осіб, прийняття якомога швидше закону, яким має бути врегульовано випадки та порядок відшкодування за рахунок Державного бюджету України шкоди, завданої потерпілому внаслідок кримінального правопорушення. Це дало б можливість зазначати в запиті як мету конфіскації відшкодування шкоди, завданої злочином потерпілому, як це і передбачено в зазначених вище міжнародних договорах України, та уникнути випадків відмови іноземною державою виконанні запиту про правову допомогу у виконанні вироку в частині конфіскації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ахтирська Н.М. Міжнародне співробітництво під час кримінального провадження корупційних правопорушень: суб’єкти та повноваження. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2015. Випуск 34. Том 3. С. 67-70.
2. Волеводз А.Г. О формировании правовых основ новых направлений международного сотрудничества в сфере уголовного процесса государств – участников СНГ. *Прокурорская и следственная практика*. 2002. № 3-4. С. 111-135.
3. Кобилінська І.М. Виконання процесуальних дій дипломатичними представництвами і консульськими установами в рамках кримінального провадження. *Право і суспільство*. 2018. № 4. С. 271-278.
4. Кривонос Л.В. Міжнародний досвід державних механізмів запобігання та протидії легалізації (відмивання) доходів, отриманих злочинним шляхом. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2014. № 6. URL: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=730>

5. Смірнов М.І. Інститут взаємної правової допомоги у кримінальних справах: сучасний стан та перспективи розвитку : монографія. Одеса: ОНЮА, 2006. 252 с.
6. Тертишник В., Тертишник О. Проблеми міжнародного співробітництва у сфері правосуддя: екстрадиція та конфіскація. Юридична Україна. 2003. № 6. С. 34-39.
7. Natalia Iakymchuk Sanctions as a legal phenomenon in the law of Ukraine and international standards of their application. Конституційно-правові академічні студії. 2021. Випуск 1. С. 73-86.
8. Конвенція ООН проти корупції. Прийнята резолюцією 58/4 Генеральної Асамблеї ООН від 31 жовтня 2003 року. / Організація Об'єднаних Націй. База даних "Законодавство України". URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c16#Text
9. Конвенція ООН проти транснаціональної організованої злочинності. Прийнята резолюцією 55/25 Генеральної Асамблеї від 15.11.2000 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_789#Text
10. Конвенція ООН про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин 1988 року
11. Європейська конвенція про взаємну допомогу у кримінальних справах 1959 року. Рада Європи. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_036#Text
12. Конвенція Ради Європи про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом 1990 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_948#Text
13. Конвенція Ради Європи про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом, та про фінансування тероризму 2005 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_948#Text
14. Кримінальна конвенція Ради Європи про боротьбу з корупцією 1999 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_101#Text
15. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>
16. Конфіскація та повернення доходів, одержаних злочинним шляхом. Міністерство юстиції України. URL: <https://minjust.gov.ua/m/konfiskatsiya-ta-povernennya-dohodiv-otrimanih-zlochinnim-shlyahom>
17. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 року № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>